

KENT GÜNDEMİNE BAKIŞ

İstanbul'da Asgari Ücretli Olmak

Yaşam Maliyeti Temelli Bir
Asgari Ücret Politikası

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar
Cavit Can Pektezel, Şehide Zehra Keleş

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Aralık 2023

ISBN: 978-625-6762-43-5
İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
TÜRKİYE'DE ASGARİ ÜCRET NEYİ BELİRLİYOR?	2
İSTANBUL'UN ASGARİ ÜCRETLİLERİ İÇİN YAŞAM MALİYETİ HESAPLAMASI	4
ASGARİ ÜCRET İLE İSTANBUL'DA GEÇİNMEK MÜMKÜN MÜ?	4
SONUÇ	9

GİRİŞ

Asgari ücret, 2023 Temmuz-Aralık dönemi için %34'lük bir artış ile 11.402 TL olarak belirlendi. Diğer yandan, TÜİK'in açıklamasına göre, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) 2023 yılının Haziran ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %38, 12 aylık ortalamalara göre ise %60 oranda artış gösterdi. Kısacası, asgari ücret ne kadar artarsa artsın, gün be gün tırmanan enflasyon oranını yakalayamadı. TÜFE'nin 12 aylık seyrine baktığında; en büyük artış dışarıda yeme-içme, tatil, sağlık, gıda, eğitim, ev eşyası, eğlence ve kültür harcamalarında tespit edildi.¹ Türkiye'de hem temel ihtiyaçlar hem toplumsallaşma ihtiyacı artık çok daha yüksek maliyetlerle karşılanabiliyor.

TÜRK-İŞ'in hesaplamalarına göre, 2023 yılının Kasım ayında dört kişilik bir hane için yoksulluk sınırı 45.686 TL, açlık sınırı ise 14.025 TL oldu.² Mutfak enflasyonunun 12 ayda %80 oranında arttığını duyuran TÜRK-İŞ, tüm gıda masrafı kalemlerini Ankara'nın perakendecilerinden toplayarak hesaplıyor. Gıda lojistiğinin maliyetinin yerelden yerele değişmesi, gıda fiyatlarının da bölgesel olarak farklılaşmasına sebep oluyor. Gıda ve konut başta olmak üzere pek çok zorunlu harcama, İstanbul'da yaşayan haneler için diğer şehirlere kıyasla çok daha pahalıya mal oluyor.

İstanbul Planlama Ajansı'nın 2023 yılı Kasım ayı hesaplamaları, İstanbul'da yaşamının maliyetinin geçen yılın aynı ayına kıyasla %78 oranda arttığını ve dört kişilik bir aile için aylık ortalama 47.493 TL'ye ulaştığını gösteriyor. Endeksa verilerine göre İstanbul'da 2023'ün Kasım ayında kira fiyatları bir önceki seneye göre %75,7 artarken, 2019 yılının aynı ayının fiyatlarıyla karşılaştırıldığında bu artış %732,1'e ulaşıyor. İstanbul'da kiralar ortalama ücretin %117'sini götürüyor ve ortalama kira bedeli asgari ücretin 1,5 katı kadar. İstanbul'da yaşam her zamankinden daha zor ve diğer tüm illerden daha pahalı.

¹ TÜİK (2023) Tüketici Fiyat Endeksi. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Haziran-2023-49658&dil=1>

² <https://www.turkis.org.tr/turk-is-kasim-2023-aclik-ve-yoksulluk-siniri/#:~:text=G%C4%B1da%20harcamas%C4%B1%20ile%20gijim%2C%20konut,%2C8%20TL'ye%20y%C3%BCkseldi.>

TÜRKİYE'DE ASGARI ÜCRET NEYİ BELİRLİYOR?

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) istatistik yıllığına göre, 2020 yılında Türkiye'deki kayıtlı işçilerin %42'si asgari ücretle çalışıyordu.³ DİSKAR 2021 yılı istatistiklerine göre ise, kayıtlı ve kayıtsız sektörlerde ücretli çalışanların %37'sinin aldığı ücret, asgari ücretin ya %5 üzerinde ya %5 altında. Bu, asgari ücretin Türkiye'de "minimum" ücretten ziyade "ortalama" ücret haline geldiğini gösteriyor.⁴ IMF uzun yıllardır Türkiye'nin asgari ücretlerinin ülkedeki "ortalama" ücret ile kıyaslandığında pek çok ülkeden daha yüksek olduğunun altını çiziyor çünkü asgari ücret artık "minimum" ücret veya "taban" ücret değil, "ortalama" ücret.⁵ Toplumun büyük bir kısmı, asgari ücrette ve onun etrafında kümeleniyor. Ayrıca, asgari ücrete yapılan zam oranı asgari ücretin iki katı kazanan çalışanların alacağı zammı dahi etkiliyor, pazarlık süreçlerini belirliyor. Bu nedenle, asgari ücretin belirlenme süreci esasında tüm ücretli çalışanların dikkat kesildiği bir müzakere haline geldi.

DİSKAR'ın Asgari Ücret Gerçeği 2023 Araştırması, Türkiye'nin bir asgari ücretliler ülkesi olduğunu, buna rağmen OECD ortalamasına göre %30'un üstünde olan toplu pazarlık kapsamının Türkiye'de %7,5'te kaldığını söylüyor. Ayrıca, özel sektörde çalışanların %65'inin asgari ücretli olduğu, kadınların %60'ının asgari ücretle çalıştığı, kayıt dışı çalışanların dörtte üçünün asgari ücretin dahi altında ücret aldığı tahmin ediliyor. Asgari ücret Türkiye'de ücretli çalışanlar için bu kadar belirleyiciyken, asgari ücretin kişi başına düşen milli servete oranı ise sürekli olarak düşüyor.⁶

Avrupa Komisyonu 2023 Ocak verilerine göre, AB üyesi ülkelerde asgari ücretler aylık 399 Euro (Bulgaristan) ile aylık 2.387 Euro (Lüksemburg) arasında değişiyor. Komisyon, üye ülkeler arasında şöyle bir sınıflandırma yapıyor:

1. Grup: Ulusal asgari ücretin aylık 1.500 Euro'nun üzerinde olduğu Lüksemburg, Almanya, Belçika, Hollanda, İrlanda ve Fransa'yı içerir.

³ SGK (2020) İstatistik Yıllığı. <https://www.sgk.gov.tr/Download/DownloadFile?f=158e1746-5918-459d-bfe8-127d0d4ef691.zip&d=b449b3c3-1c9f-4c33-bc21-d317d29e97a4>

⁴ DİSKAR (2023) Asgari Ücret Gerçeği 2023. <https://arastirma.disk.org.tr/?p=9502>

⁵ IMF (2007) IMF Survey: Unlocking Turkey's Labor Potential. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/socar0726a>

⁶ DİSK-AR (2019). Asgari Ücret Raporu, 2020.

2. Grup: Ulusal asgari ücretin aylık 1.000 Euro'dan yüksek olup 1.500 Euro'dan düşük olduğu Slovenya ve İspanya'dan oluşur ve ortalama skalayı temsil eder.

3. Grup: Ulusal asgari ücretin aylık 1.000 Euro'nun altında olduğu Kıbrıs, Portekiz, Malta, Litvanya, Yunanistan, Polonya, Estonya, Çekya, Slovakya, Hırvatistan, Letonya, Romanya, Macaristan ve Bulgaristan'dan oluşur. En düşük asgari ücret, 399 Euro ile Bulgaristan'ındır.⁷

Bu sınıflandırmaya göre en düşük asgari ücrete sahip olan Bulgaristan'ın asgari ücreti dahi 12.732 TL'dir ve güncel zamlı Türkiye asgari ücretinin hala üstündedir. Türk lirasının değer kaybetmesi sebebiyle, Türkiye dolar cinsinden asgari ücretin en düşük olduğu ülkeler arasındadır. Üstelik, geçtiğimiz yıl Bulgaristan son 24 yılının en yüksek enflasyon seviyesine ulaşmış, buna rağmen yaşanan artış yalnızca yıllık %15,3 oranda olmuştur.⁸ Kısacası, yaşam maliyetinin Türkiye'ye kıyasla kat be kat düşük olduğu Bulgaristan'da dahi asgari ücret Türkiye'nin güncel zam almış asgari ücretinin üstündedir. Sonuç olarak, yakın zamanda Bulgaristan'dan sınırı geçerek Edirne'ye alışveriş yapmaya akın eden Bulgar turistlerin "Türkiye'de her şey çok ucuz, para harca harca bitmiyor" sözleri kamuoyuna yansımıştır.⁹ Tam da bu nüanslar sebebiyle, Avrupa İstatistik Ofisi ülkelerin asgari ücretleri ile alım güçlerini hesaba katarak değerlendirmede bulunmaktadır ve Türkiye'nin alım gücü, yüksek enflasyon oranları ve döviz kuru sebebiyle OECD ortalamasını yakalamamaktadır.¹⁰ Avrupa Komisyonu'nun 2022 yılına ait değerlendirmesine göre, Türkiye satınalma gücü paritesine dayalı kişi başına düşen GSYH bakımından OECD ortalamasının %31 altındadır.¹¹

⁷ Eurostat (2023) Minimum Wage Statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics

⁸ World Bank (2022) Inflation, consumer prices (annual %) – Bulgaria. <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=BG>

⁹ Gazete Duvar (2021) Edirne'ye Turist Akını: Her Şeyi Satın Alacağız. <https://www.gazeteduvar.com.tr/edirneye-turist-akini-her-seyi-satin-alacagiz-haber-1542533> Video için: <https://www.youtube.com/shorts/sUttlTaTyek>

¹⁰ Eurostat (2023) Minimum Wages Expressed in Purchasing Power Standards. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics#Minimum_wages_expressed_in_purchasing_power_standards

¹¹ TÜİK (2022) Purchasing Power Parity. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Purchasing-Power-Parity-\(Temp\)-2022-49757&dil=2#:~:text=According%20to%20the%20preliminary%20results,31%25%20below%20the%20EU%20average.](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Purchasing-Power-Parity-(Temp)-2022-49757&dil=2#:~:text=According%20to%20the%20preliminary%20results,31%25%20below%20the%20EU%20average.)

İSTANBUL'UN ASGARİ ÜCRETİLERİ İÇİN YAŞAM MALİYETİ HESAPLAMASI

Metodoloji

Hanelerin gıda ve gıda dışı zaruri harcamaları, her aile için OECD'nin Eşdeğerlik Ölçeği kullanılarak oluşturulan katsayılara bölünmüş, hesaplanan maliyetlerin ortalamasının alınmasıyla **eşdeğer ferdi** açlık ve yoksulluk sınırı belirlenmiştir. Açlık sınırının belirlenmesinde, öncelikli olarak hanelerin aylık gıda harcamaları hesaplanarak hane eşdeğer fert sayısına bölünerek eşdeğer ferdi gıda maliyeti hesaplanmıştır. 200 vekil hane, ferdi gıda maliyetlerine göre sıralanarak (artan) %20'lik dillimler belirlenmiş olup, 2. yüzdelik dilim referans grup olarak kabul edilmiştir. Bu referans grubun tükettikleri gıda ürünleri içerisindeki ağırlıklı ilk 80 ürün tespit edilerek **ürün sepeti** oluşturulmuştur. Eşdeğer ferdi gıda tüketim maliyetleri her bir hane için oluşturulan ürün sepeti dikkate alınarak tekrar hesaplanmıştır. Bu maliyetlerin ortalaması alınarak **eşdeğer ferdi açlık sınırı** belirlenmiştir. Buna ek olarak, hanelerin gıda dışı zaruri giderleri (kira, giyim, ısınma, elektrik, su, temizlik, ulaşım) aynı yöntem ile fakat açlık sınırından farklı olarak tüm haneler dikkate alınarak bir harcama sepeti oluşturulmadan hesaplanmıştır. Eşdeğer ferdi açlık sınırına gıda dışı zorunlu harcamaların eşdeğer ferdi ortalama maliyetleri eklenerek **eşdeğer ferdi yoksulluk sınırı** belirlenmiştir.

ASGARİ ÜCRET İLE İSTANBUL'DA GEÇİNMEK MÜMKÜN MÜ?

Yapılan çalışmalar sonucunda; 2 yetişkinin ve 2 çocuğun yaşadığı bir aile için 2023 Kasım ayındaki asgari yaşam maliyeti **47.493 TL** olarak hesaplanmıştır. Bu miktar, vekil aile araştırmasında kullanılan geniş ürün sepetinin tamamını kapsamakta olup, reel olarak 4 kişilik bir ailenin ortalama harcamasını göstermektedir. Piyasa araştırmasından farklı olarak, yaşam maliyeti sepetindeki ürünlerden yoksulluk sınırında kullanılan ürünlerin seçilmesi ile hesaplanan reel yoksulluk sınırı ise **26.163 TL** olmuştur. 2020 yılında bu rakamlar açlık sınırı için 1.116 TL, yoksulluk sınırı için 3.539 TL olarak tespit edilmişti. Sadece 3 yıl içerisinde yoksulluk sınırı 7 kat, açlık sınırı 5 kat artmıştır.

Sonuç olarak, yapılan hesaplamalar bir haneye iki asgari ücret de girse İstanbul'da yaşam maliyetinin karşılanmasının kolay olmayacağını ve yoksulluk sınırının eşiğinde bir yaşam sürüleceğini gösteriyor. 2020 yılında net asgari ücret 2.324 TL iken yoksulluk sınırı 3.539 TL, açlık sınırı ise 1.116 TL olarak tespit edilmişti. Asgari ücretteki belirgin artışa rağmen,

sadece üç yıl içerisinde asgari ücret ile yoksulluk sınırı arasındaki makas açılmış, iki asgari ücret dahi İstanbul'da yoksulluk sınırının aşılmasına yetmeyecek seviyeye gelmiştir. BETAM'ın 2021 yılında gerçekleştirdiği İstanbul İşgücü Piyasası analizine göre, ne işverenler asgari ücreti İstanbul'da yaşamak için yeterli buluyor ne de işçiler vasıfları ne olursa olsun ücret beklentilerini asgari ücrette tutuyor.¹² Yüksek yaşam maliyeti sebebiyle İstanbul'da çalışmayı bırakıp başka illere yönelen önemli bir işgücü olduğu yapılan görüşmelerde ortaya çıkıyor:

“ Alınan asgari ücret ile kirada oturan vatandaş kirasını zar zor ödeyebiliyor, gıdaya bir şey kalmıyor. Faturaya hiçbir şey kalmıyor. Dolayısıyla ülkenin genelini etkisine alan bu enflasyon kriziyle alakalı personeller bu işte çalışmak istemiyor. Örnek veriyorum ne yapıyor günlük yevmiyeli işlere gidiyor... Hal böyle olunca kimse gelip de temizlik sektöründe, güvenlik sektöründe, catering sektöründe kesinlikle çalışmak istemiyor. Bu net yani bu açık.

Konaklama ve yiyecek sektörü

Geçtiğimiz yıl İstanbul Planlama Ajansı tarafından yapılan Ekonomik Krizin Kıskaçında: İstanbul'da Geçim ve Dayanışma araştırması da krizin etkilerinin İstanbul'da çok daha derin yaşandığını, tek bir ücretle geçim imkansız hale geldiği için daha önce hiç ücretli çalışma deneyimi olmamış kadınların, öğrencilerin ve NEET (eğitimde de istihdamda da olmayan) gençlerin işgücü piyasasına çekildiğini göstermişti. Özellikle asgari ücretli çalışan mavi yakalı kadınlarla yapılan görüşmelerde, asgari ücretin İstanbul'da kirada yaşayan çocuklu bir aile için ne anlama geldiği şöyle aktarılmıştı:

“ Mutfağın ötesine gidemiyorsun. Temel ihtiyaçlar dışında bir şey yapma şansınız yok, mecbur kalmadıkça kıyafet alamazsınız. Çocuğumla rahatlıkla dışarı çıkıp eğlenebilmem lazım. Bu lüks değil, bu bir ihtiyaç. Ama mutfağı kurtarayım diye düşünmenin ötesine gidemiyorsun. Bi' dışarı çıkıp nefes alamıyorsun. Çocuğuna test kitabı alamıyorsun, harçlık veremiyorsun.

Asgari ücretli çalışan kadın, Sultangazi

“Arkadaşlarından duyduğu için kızımı eğlensin diye AVM'ye götürdüm geçen, o kadar. Üç çocukla eğlenmeye gidiyorsan sıraya sokuyorsun hepsini, az az faydalansınlar diye. Daha önce ayda bir kez AVM'ye giderdik ama artık o da lüks. Çocuklara “Buraları bilmiyorum” diyorum, böyle bahane buluyorum. Artık çok sıkıldım. Evde çocuklarla zaman geçmez oldu.

Asgari ücretli çalışan kadın, Sultanbeyli

Diğer yandan, yapılan zamlara rağmen İstanbul'un yaşam maliyetini yakalayamayan asgari ücret sebebiyle gençlerin iş arama ve çalışma motivasyonlarının kırıldığı, kolay yoldan para kazanma stratejilerine yö-neldikleri de görülmüştü:

“Abla ben istemiyorum ya. Ben istemiyorum sabah karanlıkta evden çıkayım, akşam karanlıkta eve gireyim. Bana verecekleri para belli. Ben böyle rezil bir hayat yaşamak istemiyorum. Böyle de rezil yaşıyoruz ama en azından her şey benim elimde. Al-sat yapıyorum, elime kâr kalıyor, o da bana verecekleri asgari ücrete yakın bir şey oluyor. Ayda bir kez satabilsem böyle bitti gitti işte. Zaten parasızız, bari hayatım bana kalsın.

21, Sultangazi

“En fazla lise mezunu gençler, mavi yakalı işler. Asgari ücretin ötesini göremeyecek olan gençler. İlk defa çalışmak zorunda kalmışlar. Ailelerine destek olmak istiyorlar. Ama zaten benim alacağım maksimum para buysa neden zor işte çalışayım diyorlar. Hiçbir şey vaat etmeyen ama kolay işi tercih etme eğilimindedeler çünkü zaten aile baskısıyla gelmişler.

Bölgesel İstihdam Ofisi Personeli, Kartal

Geçim sıkıntısı bir yana, İstanbul'da görüşülen asgari ücretliler artık maaşlarına yüksek zamlar gelmesini değil çarşıda-pazarda daha makul fiyatlarla karşılaşmayı ve alım güçlerinin artmasını arzuluyordu çünkü asgari ücrete ne kadar zam gelirse gelsin hayat pahalılığının tırmanışına yetişemiyordu: Asgari ücret ben istemem 15 bin lira olsun. Yeter ki fiyatlar düşsün. 4-5 poşet bir şey alacağız, 300 liramız gidiyor.

“Yazık insanlara, bence yazıktır. Zenginler bir sürü vergiden muaf tutuluyor, asgari ücretliler veriyor vergileri hep. Allah rızığımızı veriyor tabii ki, endişemiz yok ama insanlar neden böyle sıkboğaz bir hayat yaşasın?”

Asgari Ücretli Çalışan Kadın, Bağcılar

Tam da bu nedenle, İstanbul'un 2050 Vizyonu içerisinde İstanbul'da yaşam maliyetini hafifletmeye ve özellikle düşük gelir grupları için yaşam standartlarını yükseltecek eşitlikçi politikalara ilişkin önemli hedefler tanımlanmıştır. Türkiye'de yerel yönetimler yasal olarak ücret politikalarına etki edememektedir fakat sosyal politikalar yoluyla, idari sorumluluklarında bulunan bölgelerde düşük gelir gruplarının yaşam standartlarını bir ölçüde arttırabilecek araçlara sahiptir. Ancak, bu araçların hayata geçmesi de kamu bütçesine bağımlıdır ve yerel yönetimlerin bütçe sınırları Türkiye'nin makro ekonomik seyri ile belirlenmektedir. Bu nedenle, makro ekonomik iyileşmelerle enflasyonun tırmanışı durdurulmadıkça, mevcut yerel-merkez dengesinde yerel yönetimlerin yapabilirlikleri de belirli bir sınırlılıkta kalacaktır.

İstanbul'un 2050 Vizyonu'ndan İstanbul'da Yaşam Maliyetini Hafifletecek Örnek Hedefler				
	Tema	Amaç	Hedef	Açıklama
1	Eşit ve Özgür Toplum	Gelir Adaletsizliğini Önlemek ve Tüm Biçimleriyle Yoksulluğu Azaltmak	Vergi yükünün şeffaf, adil ve dengeli bir şekilde dağıtılarak gelir dağılımı eşitsizliğinin azaltılması	Gelir dağılımı eşitsizliğini azaltmak için gelire oranlı doğrudan vergi ve dolaylı vergilerden (KDV gibi) kamu kaynağı elde etmeye odaklı vergi politikalarının yeniden düzenlenmesi, boş konut vergisi, karbon vergisi ve ve karbon vergisi gibi yeni vergi kaynakları yaratarak vergilendirmenin gelir dağılımını dengeleyici bir araç haline getirilmesi hedeflenmektedir.
2	Eşit ve Özgür Toplum	"Yaşlanan Nüfusun Bağımsız Yaşayabilmesini, Kentsel Yaşama Aktif Katılabilmesini Sağlamak"	"Yaşlı bakım hizmetlerinin etkin, kaliteli ve erişilebilir hale getirilmesi"	"Evde bakım hizmeti ihtiyacı duyan 65 yaş ve üstü bireylere bu hizmetin sunulması, evde tek başına yaşamını sürdürmekte güçlük çeken 65 yaş ve üstü bireyler için kurumsal bakım olanaklarının erişilebilir olması hedeflenmektedir"
3	Herkes İçin Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar	İstanbuluların Konforlu ve Ödenebilir Konuta Erişimini Sağlamak	Adil bir konut piyasasının geliştirilmesi için yerel yönetimlerin dengeleyici ve düzenleyici aktör olarak rolünün güçlendirilmesi	Konut sunumunun yerel bir kamu hizmeti olarak ön plana alınması, yerel yönetimlerin dengeleyici ve denetleyici bir aktör olarak, kiralık ve sosyal konutları içeren, veriyi dayalı, kapsayıcı, planlı ve bütüncül bir arsa ve konut politikası ortaya koyması, konut piyasasında üreten, işleten ve düzenleyen bir rol üstlenmesi hedeflenmektedir.
4	Herkes İçin Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar	İstanbuluların Konforlu ve Ödenebilir Konuta Erişimini Sağlamak	Konuta erişim sorunu yaşayanlara yönelik sosyal konut ve sosyal kiralık konut üretilmesi	Sosyal konut ve kiralık sosyal konut üretilmesiyle konuta erişim sorunu yaşayanlara yönelik yaşamaya elverişli ve uygun koşullarda konut sunumunun sağlanması hedeflenmektedir.
5	Herkes İçin Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar	Her Koşulda Sağlıklı Gıdaya Erişimi Sağlamak	Gıda enflasyonunu dengeleyecek şekilde çok aktörlü alternatif satış kanallarının oluşturulması ve desteklenmesi	Özellikle perakende sektöründe tekelleşmeyi engelleyecek ve tüketicilerin tercih hakkını tesis edecek üretici pazarlarının, çevrimiçi satış kanallarının, tüketici kooperatiflerinin oluşturulması ve teşvik edilmesi, geleneksel esnafın güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

6	Herkes için Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar	Her Koşulda Sağlıklı Gıdaya Erişimi Sağlamak	"Herkesin sağlıklı su ve gıdaya erişimini güvence altına alacak destek mekanizmalarının geliştirilmesi"	"Bütün İstanbulluların sağlıklı su ve gıdaya erişimine olanak sağlayacak, bağımlılık oluşturmayacak şekilde gıda yardımı, fiyat sübvansiyonu, okul menüleri gibi sosyal politika ve destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi hedeflenmektedir."
7	"Herkes için Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar"	"Her Yaştan Bireyin Potansiyelini Ortaya Çıkaracak Becerileri Kazanacağı Eğitim Hizmetlerine Erişimini Sağlamak"	"Her çocuğun nitelikli erken çocukluk eğitimine erişiminin sağlanması"	"İstanbul'da tüm çocukların nitelikli erken çocukluk eğitimine erişebilmesi için ödenebilir ve nitelikli kreş sayısının artırılması hedeflenmektedir"
8	"Herkes için Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar"	"Sağlıklı Yaşam Koşullarını Geliştirmek ve Nitelikli Sağlık Hizmetlerine Erişim Sağlamak"	Sağlık hizmetlerinin tüm bireyler için karşılanabilir, erişilebilir ve nitelikli olarak sunulması	"Sağlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması ve tüm İstanbullular için ekonomik, sosyal ve fiziksel olarak erişilebilir olması hedeflenmektedir."
9	"Herkes için Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar"	"Sağlıklı Yaşam Koşullarını Geliştirmek ve Nitelikli Sağlık Hizmetlerine Erişim Sağlamak"	"Bakıma ihtiyaç duyan bireylere yönelik nitelikli, sürekli bakım hizmetlerinin sağlanması"	"Bakıma ihtiyaç duyan kronik ya da kısa süreli hasta, yaşlı, engelli bireylere yönelik evde ya da kurumsal, uzun süreli bakım hizmetlerinin nitelikli ve erişilebilir biçimde sunulması hedeflenmektedir. Bakım hizmeti verenlerin ise sorumluluklarının kurumsal desteklerle azaltılması hedeflenmektedir."
10	Etkin ve Kapsayıcı Hareketlilik	Ulaşım Sistemlerinde Kapsayıcılığı Sağlamak	Farklı ihtiyaç grupları göz önünde bulundurularak, ulaşım sistemlerinde ekonomik karşılanabilirliğin kapsamının genişletilmesi	Farklı ihtiyaç grupları göz önünde bulundurularak, ulaşım sistemlerinde ekonomik karşılanabilirliğin kapsamının genişletilmesi. Toplu taşımada öğrenci, anne, 60 yaş ve üzeri gibi gruplara uygulanmakta olan indirim sisteminin kapsamının düşük gelir grubunda yer alanları (işsiz, güvencesiz bireyler gibi) da içerecek şekilde genişletilmesi hedeflenmektedir.
11	Bütünleşik ve Akıllı Altyapı Sistemleri	Bilgi ve İletişim Altyapısının Kapsayıcılığını Artırmak, Güvenli ve Güvenilir Açık Veri Sunmak	Bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesi ve ücretsiz internet hizmetinin yaygınlaştırılması	Bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının geliştirilmesi ve ücretsiz internet hizmetinin yaygınlaştırılması. Genişbant, fiber ve uydu teknolojilerinin geliştirilerek başta kırsal kesimler, kırılğan gruplar ve erişim zorluğu yaşayanlar olmak üzere ihtiyaç duyulan tüm alanlarda ücretsiz iletişim altyapısının kurulması hedeflenmektedir.
12	Dönüştüren ve Dayanıklı Ekonomi	"İşgücünün Dönüşüm Süreçlerine Adaptasyonunu ve İstihdamın Kapsayıcılığını Artırmak"	"Dezavantajlı grupların işgücü piyasasına katılmalarının desteklenmesi ve tüm sektörlerde istihdam koşullarının geliştirilmesi"	"Kronikleşmiş güvencesizlik yaşanan sektörler öncelikli olmak üzere tüm sektörlerde istihdam koşullarının iyileştirilmesi ve başta kırılğan gruplar olmak üzere tüm kesimler için insan onuruna yakışır iş imkânlarının yaratılması, istihdam edilmelerine yönelik eğitimlerin sağlanması ve iş bulmalarını destekleyecek arayüzlerin oluşturulması hedeflenmektedir."
13	Eşit ve Özgür Toplum	"Gençlerin Karar Süreçlerine Katılımını Artırmak ve potansiyelini Gerçekleştirebileceği Becerileri Kazandırmak"	"Gençlerin eğitim sürecindeki ihtiyaçları doğrultusunda sosyal ve ekonomik destek sisteminin oluşturulması"	"Tüm gençlerin, eğitim hayatını sürdürmesine ve sosyal hayata katılmasına olanak sağlayacak, gençleri ekonomik olarak güçlendirecek ve imkânları geliştirecek burs, yurt, ulaşım ve gıda desteği gibi sosyal ve ekonomik desteklerin verilmesi hedeflenmektedir"
14	Eşit ve Özgür Toplum	"Gençlerin Karar Süreçlerine Katılımını Artırmak ve Potansiyelini Gerçekleştirebileceği Becerileri Kazandırmak"	"Gençler için güvenli ve konforlu barınma alternatiflerinin geliştirilmesi ve erişilebilir kılınması"	"Yurt, öğrenci konutu gibi güvenli ve konforlu barınma alternatiflerinin gençlerin ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmesi ve tüm gençler için erişilebilir olmasına yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması hedeflenmektedir."
15	Eşit ve Özgür Toplum	"Gençlerin Karar Süreçlerine Katılımını Artırmak ve Potansiyelini Gerçekleştirebileceği Becerileri Kazandırmak"	Gençlerin istihdam olanaklarının artırılması ve genç girişimciliğinin teşvik edilmesi	"Gençlerin istihdam olanaklarını artırmaya yönelik mesleki eğitim desteklerinin sağlanması, potansiyellerini ortaya koyabilecekleri, fikirlerini hayata geçirebilecekleri girişimcilik desteklerinin sağlanması ve teşvik edici bir ortamın oluşturulması hedeflenmektedir"

SONUÇ

İstanbul Planlama Ajansı ile birlikte birçok kurum düzenli olarak İstanbul'da ve Türkiye'de enflasyon, açlık sınırı, yoksulluk sınırı ve yaşam maliyeti araştırmaları sürdürmektedir. 2024 yılı asgari ücreti belirlenirken bu araştırmaların göz önüne alınıp enine boyuna değerlendirilmesi gerekmektedir. Asgari ücret tutarı resmi iktisadi istatistik ve formüllere bağlı kalmamalı, yeniden açlık sınırının biraz üzerinde bir tutar belirlenerek vatandaşın bütçe krizi bir sonraki yıla ertelenmemelidir. Asgari ücret belirleme sürecinin en önemli kriteri yaşam maliyeti çalışmaları olmalı ve bunlar üzerinden ayakları yere basan gerçekçi iktisadi politikalar geliştirilmelidir.

